

Csak részben hasznosak a politikai mémek

A Nézőpont Intézet elemzése

A magyarországi felnőtt internetezők körében készült kutatás 1000 fő online megkérdezésével (CAWI) készült 2014 júliusában. A kutatás a 18 és 69 év közötti, hetente többször internetező lakosságra életkor, nem, iskolai végzettség, településtípus és internetezési szokások szerint reprezentatív.

Nézőpont Elemzőintézet Nonprofit Kft.

H-1054 Budapest, Alkotmány utca 15.

MOBIL +36-20-276-79-09

E-MAIL sajto@nezopontintezet.hu

WEB www.nezopontintezet.hu

FACEBOOK www.facebook.com/nezopontintezet

BLOG www.mno.hu/nezopontok

Összefoglaló

A Nézőpont Intézet online kutatásában a mémek¹ hatását vizsgálta meg, abból a szemszögből, hogy mennyire használhatók politikai kommunikációs eszközként. A mém fogalmát minden második internetező ismeri, és közülük szinte mindenki (94 százalék) találkozott már mémmel, vagy mémekkel. A politikai mémek esetében nem mutatkozik jelentős eltérés, összességében az internetezők 41 százaléka találkozott már ilyen tartalmakkal.

Ugyan a politikai mémek gyorsan terjednek, azonban politikai hatékonyságuk korlátozott. Az internetezők gyakran találkoznak olyan közéleti vonatkozású mémmel, amelynek üzenetét nem tudják értelmezni. A politikai mémeket ismerők 7 százaléka gyakran, további 48 százaléka pedig esetekben találkozott már olyan „alkotással”, amelyet nem értett meg. Ebből fakadóan konkrét üzenettovábbításra kevésbé alkalmazható hatékonyan ez az eszköz, azonban egy-egy téma exponálására jól használható, így pedig alakíthatja a közbeszédet. A politikai mémekkel találkozó 42 százaléka válaszolt úgy, hogy előfordult olyan eset, mikor ilyen forrásból értesült valamilyen politikai eseményről.

A politikai mémek nem rendelkeznek azonban véleményformáló vagy mobilizáló hatással. A politikai mémekkel találkozó 2 százaléka válaszolt úgy, hogy valamely látott mém hatására megváltozott egy politikussal kapcsolatban a véleménye, míg mindössze 1 százaléka állította, hogy annak hatására úgy döntött, másra fog szavazni. E sajátosság háttérében az áll, hogy a választópolgárok számára a politikai mémek inkább a szórakozás részei. A kategóriát ismerők 64 százaléka válaszolt úgy, hogy a mémeket inkább szórakoztatás, semmint provokáció céljából készítik. A kutatási adatok alapján a politikai mémek alkalmasak figyelemfelkeltésre és korlátozottan üzenettovábbításra is, de politikai befolyásolásra már nem.

¹ http://hu.wikipedia.org/wiki/Internetes_m%C3%A9m

A mémek ismertsége

Az internet gyökeresen alakítja át az emberek mindennapjait, kiváltképp a médiafogyasztási szokásokat. Azonnali és közvetlen kapcsolatot teremt a világ bármely pontjai között, így az informálódási lehetőségek soha nem látott mértékben tágultak ki.

Az internet nyújtotta lehetőségek új kommunikációs formákat hívtak életre, amelyek közül elemzésünkben a mémek politikai hatását mutatjuk be. **A politikai mémek a politikai kommunikáció új eszközei**, még akkor is, ha jellemzően nem pártok és politikusok megbízásából születnek. **Sarkalatos politikai üzenetet hordoznak, melyet „vírus” jellegüknel fogva számos felhasználóhoz juttathatnak el, így joggal tekinthetők kampányeszköznek.** Az alábbi elemzésünkben a politikai mémek jellemzőit vizsgáltuk meg. Kutatási adataink megerősítik, hogy a mémek a politikai kommunikáció eszközei, azonban **ezek hatékonysága – hasonlóan a közösségi médiához – korlátozott.**

A mémek virágkorukat élik az interneten, de nem csak a blogszférában, ahol megszületnek, hanem az online hírportálok anyagaiban is egyre gyakrabban jelennek meg. Elterjedtségüket jól mutatják az ismertségi adatok: az összes megkérdezett 50 százaléka válaszolta, hogy tudja, mik azok a mémek, vagyis minden második internetező ismeri a jelenséget. A fogalmat ismerők közül szinte mindenki úgy nyilatkozott (94 százalék), hogy találkozott már mémekkel, ami az összes internetező 47 százalékát jelenti.

Akik találkoztak az interneten már mémekkel, nagy valószínűséggel politikai tartalommal is találkoztak, hiszen közülük 88 százalék válaszolt pozitívan az erre vonatkozó kérdésre. Összességében tehát az összes internetező 41 százaléka ismer politikai jellegű mémeket.

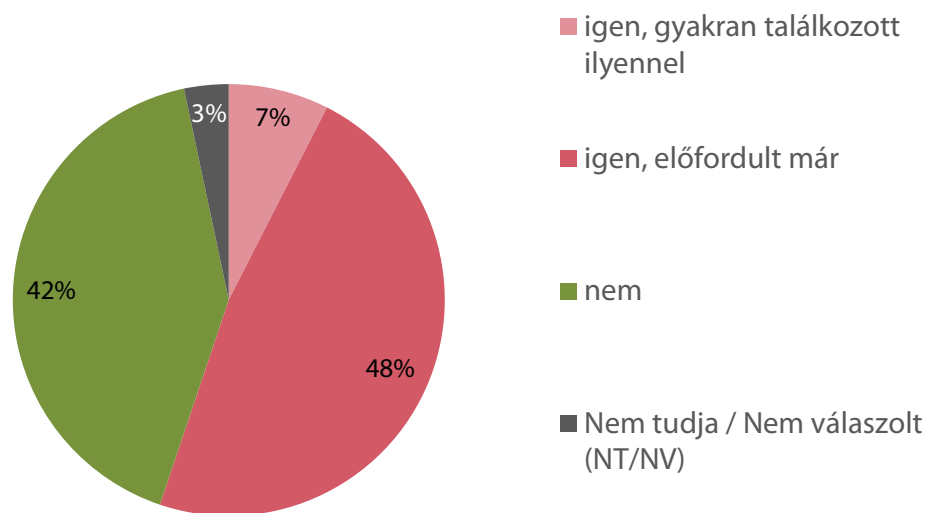
A mémek terjedését segíti, hogy az internetezők szívesen megosztják ismerőseikkel az ilyen jellegű tartalmakat. Azok közül, akik találkoztak már internetes mémekkel, 34 százalék válaszolt úgy, hogy már másokkal is megosztott ilyeneket. E csoporton belül 64 százalék jelezte, hogy politikai mémeket is szokott megosztani ismerőseivel.

Külön érdekes, hogy **a politikai mémeket megosztók táborán belül 10 százalék nyilatkozott úgy, hogy akár naponta többször is megoszt valamilyen formában másokkal ilyen tartalmat**, további 15 százalékuk pedig hetente többször. Ez a jellemző segíti, hogy a mémek által hordozott üzenet minél több emberhez eljusson.

A politikai mémek jellemzői

Ahogy fentebb már említettük, a politikai mémeket politikai kommunikációs eszköznek tekinthetjük, hiszen közéleti üzenetet továbbítanak. Gyors terjedésüknek köszönhetően akár hatékony eszköznek is tekinthetnénk, ugyanakkor eredményeink árnyalják ezt a feltételezést.

Egyrészt **a politikai mémek sok esetben komoly háttértudást követelnek meg**, máskülönben az üzenet információtartalma nem hasznosul. A politikai mémek erejét pont az adja, hogy ismert eseményeket, történéseket, üzeneteket kereteznek át, ezzel kapcsolva új jelentést hozzájuk. Ehhez azonban ismertnek kell lennie a kiindulópontnak is, különben nem tud hatást kiváltani a közönségben.

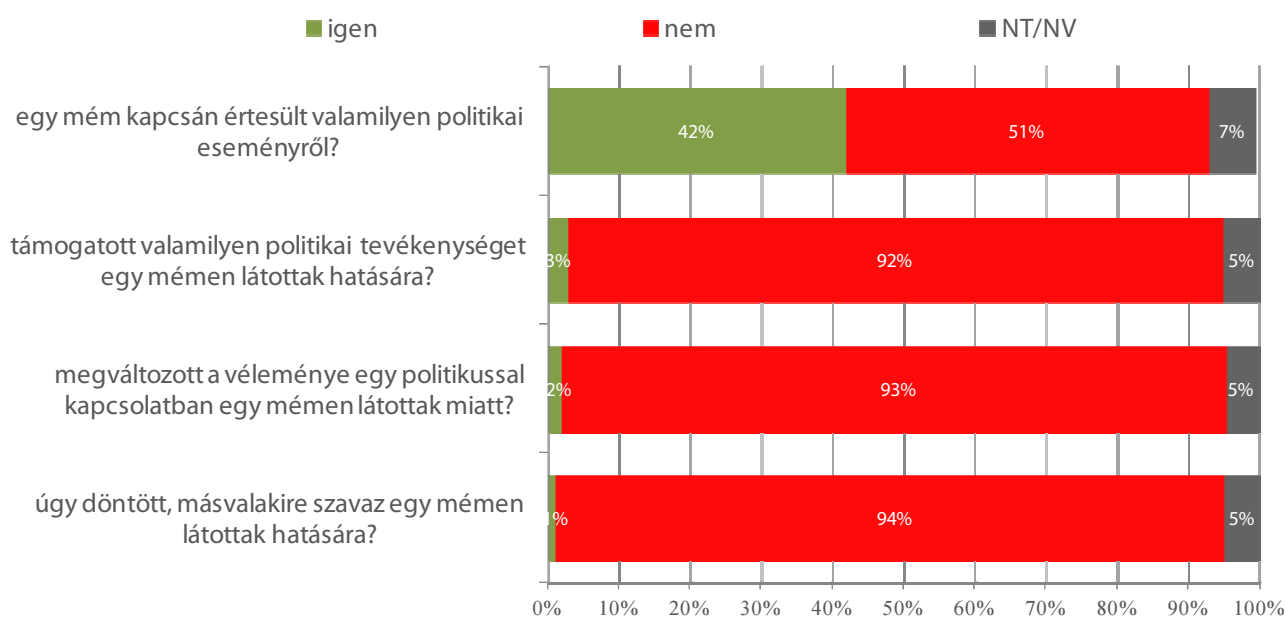
**„Találkozott-e már Ön olyan politikai jellegű vagy témájú mémmel, melyet nem értett?”
(A politikai mémekkel találkozóknak körében)**

A kutatási adataink szerint **gyakori jelenség, hogy olyan politikai mémmel találkoznak az internetezők, amelyet nem értenek meg, mert hiányzik a kapcsolódó információjuk**. Ennek hátterében két tényező állhat: egyrészt olyan eseményből születik az adott mém, amely a széles nyilvánosság előtt nem ismert (például nem ütötte meg a média ingerküszöbét); másrészt hamarabb találkozott az eseményből készült mémmel, mint magával a hírral, amelyre reflektál az alkotás. Ez utóbbi lehetőséget a mémek gyors terjedése is alátámasztja.

A politikai mémeket ismerők 7 százaléka gyakran, további 48 százalékuk pedig esetekben találkozott már olyan „alkotással”, amelyet nem értett meg. Ez az adat rávilágít, hogy számos esetben konkrét politikai üzenet továbbításra nem minden esetben alkalmas ez a műfaj.

Konkrét üzenet továbbításra tehát kevésbé alkalmas, azonban egy-egy téma exponálására jól használható eszköz. **A politikai mémekkel találkozóknak 42 százaléka válaszolt úgy, hogy előfordult, hogy ilyen forrásból értesült valamilyen politikai eseményről.** Ez alátámasztja a fenti két feltevésünket a mémekkel kapcsolatban.

A politikai mémek tehát alkalmasak arra, hogy különböző politikai témákat „felemeljének”, illetve korlátozottan ugyan, de használhatók politikai üzenetek továbbításra is. Ez a kommunikációs eszközök fontos jellemzője. Egy további sajátosság azonban megcáfolja hatékony eszköz mivoltukat: **a kutatási adatok alapján a politikai mémek nem rendelkeznek mobilizáló és véleményformáló hatással.**

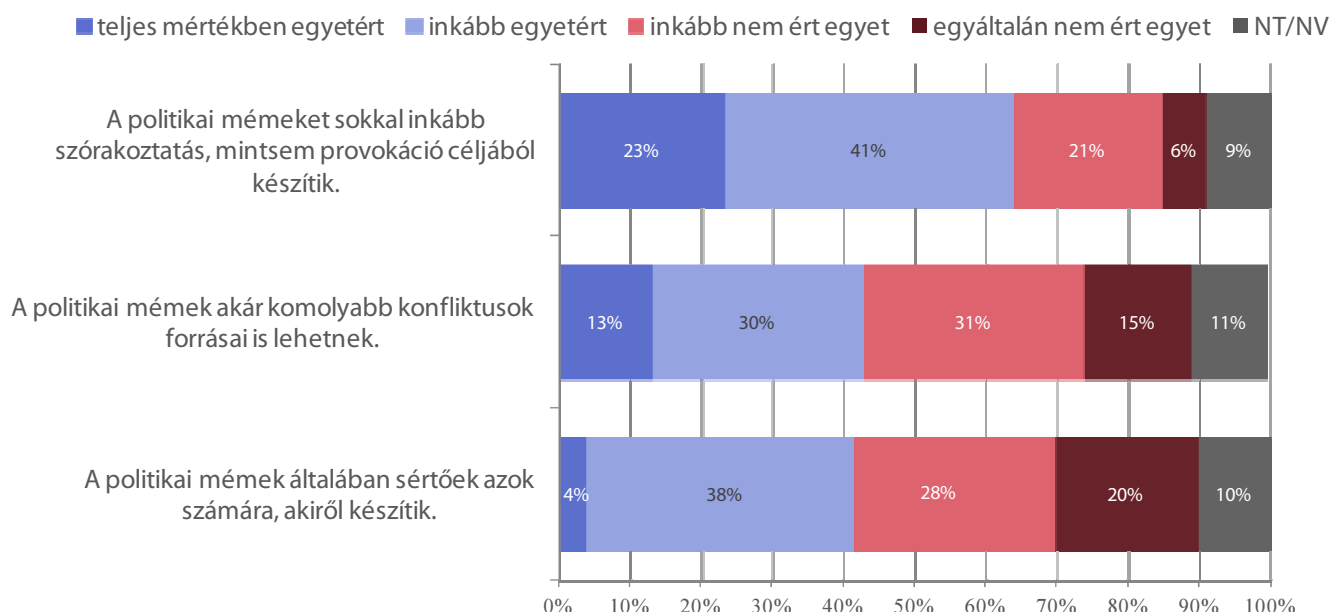

„Előfordult-e már Önnek, hogy...” (A politikai mémekkel találkozóknak körében)

A politikai mémekkel találkozóknak közül mindössze 2 százalék válaszolt úgy, hogy a látott mém hatására megváltozott egy politikussal kapcsolatban a véleménye. A politikai kommunikáció esetében betöltött szerepüket vizsgálva még tovább árnyalja a képet, hogy mindössze 1 százalék nyilatkozott úgy, hogy egy mém hatására döntött úgy, valaki másra fog szavazni. Ezek az adatok egyértelműen jelzik, hogy a politikai mémek hatása rendkívül korlátozott, a vélemények befolyásolására alig alkalmas.

A mém mint vicc

A korlátozott mobilizációs és véleményformáló hatás magyarázata a választópolgárok mémekhez való hozzáállásában keresendő. A politikai mémek nem mások, mint webkettes politikai viccek. Ennek nyomán érthető, hogy miért nem váltanak ki nagyobb hatást az információ továbbításán túl. **A politikai mémek kategóriáját ismerők 64 százaléka válaszolt úgy, hogy a mémek inkább szórakoztatás, semmint provokáció céljából készülnek.** Minthogy a választók szemében a szórakozáshoz kapcsolódnak, így nem képesek hatékonyan befolyásolni politikai álláspontjukat. Hasonló megállapításra jutottunk a közösségi média kapcsán is egy korábbi kutatásunk során.² Magyarországon a választópolgárok számára **a közösségi média, mind pedig az elsősorban azon terjedő mémek a szórakozás részei, nem pedig a közéleti véleményformálásnak.**

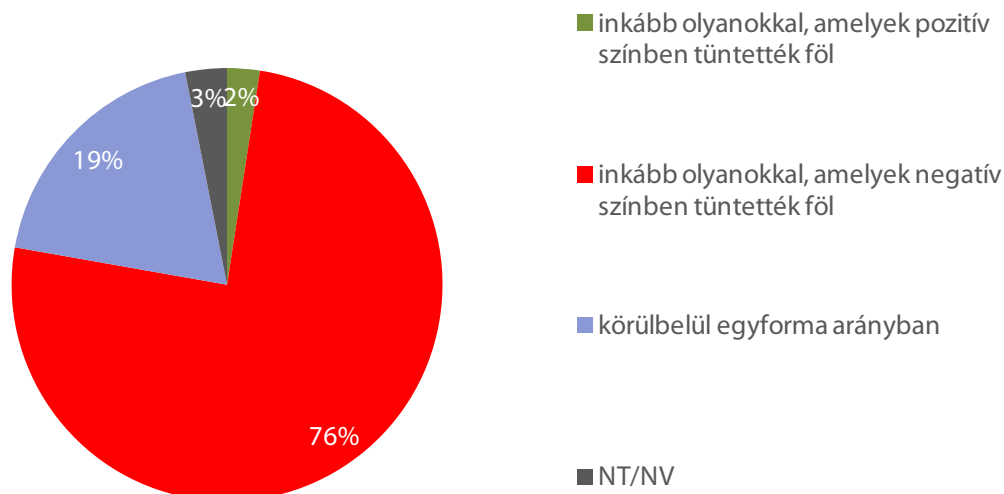
**„Kérem, mondja meg, hogy inkább egyetért, vagy inkább nem ért egyet az alábbi állításokkal!”
(A politikai mémekkel találkozó körében)**

Ez a hozzáállás tudatosnak tekinthető, hiszen a politikai mémek kapcsán **az internetezők érzékelik a politikai tartalmat; 43 százalékuk értett egyet azzal a kijelentéssel, miszerint a politikai mémek akár komolyabb konfliktusok forrásai is lehetnek.** Ugyan szórakoztatónak tartják a politikai mémeket a válaszadók, azonban 42 százalék szerint ezek általában sértőek azok számára, akiről készítik.

Ez utóbbi jellemző összefügg azzal, hogy a magyar internetezők többségükben olyan politikai mémekkel találkoznak, amelyek negatív színben tüntetik fel szereplőiket. Míg a válaszadók

² <http://nezopointintezet.hu/aktualis/a-facebook-nem-politikai-csodafegyver/>

kétharmada inkább ilyen politikai mémekkel találkozik, addig mindössze 2 százalék jelezte, hogy többségében olyanokat lát, amelyek pozitív kontextusba helyezik a szereplőjüket.

Ön milyen politikai mémekkel találkozott inkább? (A politikai mémekkel találkozóknak körében)

A fenti adatokból az alábbi következtetéseket vonhatjuk le:

A politikai mémek könnyen terjednek az internetezők körében, így alkalmasak arra, hogy változatos információt juttassanak el a társadalom széles rétege számára, azonban ezek az üzenetek nem váltanak ki a fogyasztókban jelentős hatást. A kutatási adatok alapján az internetezők érzékelik a politikai tartalmat az egyes mémekben, ugyanakkor ezek hatására álláspontjuk nem változik. Ennek magyarázata, hogy többségükben úgy ítélik meg, hogy inkább szórakoztatás céljából születnek ezek az „alkotások”. Összességében tehát a mémek alkalmasak figyelemfelkeltésre és korlátozottan üzenettovábbításra is, de politikai befolyásolásra már nem.